

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยในหน่วยงานของสภาการพยาบาลไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยถึงรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นพยาบาลหัวหน้าหน่วยงานของสภาการพยาบาลไทย ที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของสภาการพยาบาลรวมทั้งหมด ๑ กอง คือ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กองบรรเทาทุกข์ กองวิทยาศาสตร์ กองยุทธศาสตร์ กองอาสาสมัคร ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ โรงพยาบาลสมเด็จ ๗ ศรีราชา กองหารายได้ และสำนักงานกลาง

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้เลือกเฉพาะพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานของสภาการพยาบาลไทย ที่มีผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้ป่วยในหรือผู้ป่วยนอก รวมทั้งหมด 3 กอง มีจำนวนทั้งหมด 70 คน ดังรายละเอียดดังนี้

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	49 คน
โรงพยาบาลสมเด็จ ๗ ศรีราชา	11 คน
สถานีการพยาบาล	10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยมีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้า จากตำรา วารสาร บทความเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำ โดยอาศัยตามแนวทฤษฎีความเป็นผู้นำตามสถานการณ์ของ พอล เฮอร์เซย์ และคีนนี่ช เอช บลันชาร์ค (Paul Hersey and Kenneth H. Blanchard)
2. สัมภาษณ์ ผู้ตรวจการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้าหอผู้ป่วย ผู้ช่วยหัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลประจำการในโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ในกลุ่มตัวอย่างประชากร
3. สร้างแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งดังนี้

- 1) พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งการใช้อำนาจ จำนวน 5 ข้อ
- 2) พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งการควบคุม จำนวน 4 ข้อ
- 3) พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งการเปลี่ยนแปลง จำนวน 4 ข้อ
- 4) พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งปัญหา จำนวน 4 ข้อ
- 5) พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 3 ข้อ

แต่ละข้อคำตอบที่กำหนดให้ผู้ทำตอบ คือ

คำตอบแรก เกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของพยาบาลหัวหน้าหรือผู้ป่วยมีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ แต่ละคำตอบจะแสดงถึงพฤติกรรมผู้นำ 4 แบบคือ

พฤติกรรมมุ่งงานสูง/มุ่งสัมพันธ์ต่ำ
 พฤติกรรมมุ่งงานสูง/มุ่งสัมพันธ์สูง
 พฤติกรรมมุ่งงานต่ำ/มุ่งสัมพันธ์สูง
 พฤติกรรมมุ่งงานต่ำ/มุ่งสัมพันธ์ต่ำ

คำตอบที่สอง เกี่ยวกับวุฒิภาวะผู้ใต้บังคับบัญชาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ พฤติกรรมผู้นำมีให้เลือก 4 คำตอบ แต่ละคำตอบจะแสดงถึงวุฒิภาวะของผู้ใต้บังคับบัญชา 4 แบบคือ

บุคคลไม่มีความเต็มใจ	และไม่สามารถรับผิดชอบงานได้
บุคคลมีความเต็มใจ	แต่ไม่สามารถรับผิดชอบงานได้
บุคคลมีความสามารถ	แต่ไม่เต็มใจรับผิดชอบงานได้
บุคคลมีความเต็มใจ	และสามารถรับผิดชอบงานได้

การหาความทรงตามเนื้อหา (Content Validity)

ในการตรวจสอบความทรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหาร และการบริหารการพยาบาล ซึ่งมีประสบการณ์ความรู้ หรือทักษะพิเศษ จนเป็นที่ยอมรับในวงการที่ผู้ทรงคุณวุฒิปฏิบัติงานอยู่จำนวน 7 ท่าน จากสถาบันดังต่อไปนี้

ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1
ธนาคารกรุงไทย จำกัด	1
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	1
ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์รามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล	1
ฝ่ายการพยาบาลโรงพยาบาลราชวิถี	1

การหาความทรงตามเนื้อหาเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิความชัดเจนของสถานการณ์ พฤติกรรมผู้นำของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย วุฒิภาวะของผู้ใ้บังคับบัญชาให้สอดคล้องตาม สถานการณ์ รวมทั้งการจึกลำดับให้คะแนน การตัดสินความทรงของแบบสอบถามนี้ได้ กำหนดเกณฑ์ของความทรงว่า ถ้าข้อความโคผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตอบตรงกัน ผู้วิจัยก็จะถือเกณฑ์ตามนั้นและนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป ถ้ามีผู้ทรงคุณวุฒิท่านใดให้ข้อคิดเห็น หรือเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยจะได้แก้ไขตามข้อเสนอนั้น หากมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตอบไม่ตรงกันจะไม่ใช้ข้อความนั้น ผลการตรวจสอบความทรงตามเนื้อหา ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยทุกข้อเพียงปรับปรุงถ้อยคำเล็กน้อยและปรับปรุงการจัดลำดับคะแนนในข้อที่ 2 และข้อที่ 4 แบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงตามขั้นตอนดังกล่าวจะถือว่ามีความทรงตามเนื้อหา

การหาความเที่ยง (Reliability)

การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 10 คน แล้วนำข้อมูลที่ไ้มาหาความเที่ยงของแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right] \quad (\text{ประกอบ กรรณสูต 2525 : 52-54})$$

เมื่อ n = จำนวนข้อสอบ

$\sum s_i^2$ = ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s_x^2 = ความแปรปรวนของคะแนนผู้รับการทดลองทั้งหมด

ได้ค่าความเที่ยงดังนี้

1. พฤติกรรมผู้นำมีค่าเท่ากับ 0.76
2. วุฒิกาวะผู้โต้มังคัมบัญชา มีค่าเท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระศรีราชา ผู้อำนวยการกองบรรเทาทุกข์ รวมทั้งสิ้น 3 แห่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้สถานต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 70 ฉบับ บางส่วนผู้วิจัยนำส่งและเก็บคืนด้วยตนเองและในบางส่วนได้ส่งทางไปรษณีย์ถึงตัวอย่างประชากร แล้วส่งกลับให้ผู้วิจัยทางไปรษณีย์
3. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์ คือตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2529 ถึงวันที่ 26 มกราคม 2529

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนจากทุกสถาบันแล้วพบว่า ได้แบบสอบถามคืนทั้งหมดนำมาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ได้รวม 68 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.14 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามหน่วยงาน

ตัวอย่างประชากร	จำนวนแบบสอบถาม		ร้อยละ
	ทั้งหมด	แบบสอบถามที่สมบูรณ์	
โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์	49	47	95.92
โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสุทนต์มณี ตรีราชานุเคราะห์	11	11	100
สถานีตำรวจนครบาลดุสิต	10	10	100
รวม	70	68	97.14

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วแจกแจงความถี่ และให้คะแนนดังต่อไปนี้คือ

- ก. พฤติกรรมผู้นำของพยาบาลหัวหน้าหรือผู้ช่วย มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้
พฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณ่มากให้	4 คะแนน
พฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปานกลางให้	3 คะแนน
พฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณ์น้อยให้	2 คะแนน
พฤติกรรมผู้นำที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ให้	1 คะแนน

- ข. ฐิติภวเวผู้ไ้บังคัมภีฐชหมีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้
ฐิติภวเวของผู้ไ้บังคัมภีฐชหที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์มากให้	4 คะแนน
ฐิติภวเวของผู้ไ้บังคัมภีฐชหที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์ปานกลางให้	3 คะแนน
ฐิติภวเวของผู้ไ้บังคัมภีฐชหที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์น้อยให้	2 คะแนน
ฐิติภวเวของผู้ไ้บังคัมภีฐชหที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์ให้	1 คะแนน

ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้เครื่อง
คิดเลขตั้งต่อไปนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
คำนวณเป็นค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย คำนวณ
โดยหาค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าตอบแต่ละแบบพฤติกรรม
ผู้นำทั้ง 4 แบบ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมผู้นำแบบต่าง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.00 หมายถึงพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
มีพฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณ่มาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึงพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
มีพฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึงพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
มีพฤติกรรมผู้นำที่สอดคล้องกับสถานการณน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึงพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
มีพฤติกรรมผู้นำที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ

3. ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาวะของผู้ไ้บังคับบัญชา คำนวณโดยหาค่า
มัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าตอบ แต่ละแบบบุคลิกภาวะของผู้ไ้
บังคับบัญชาทั้ง 4 แบบ โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินค่าเฉลี่ยของบุคลิกภาวะผู้ไ้บังคับบัญชา
แบบต่าง ๆ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50-4.00 หมายถึงบุคลิกภาวะของผู้ไ้บังคับ
บัญชาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50-3.49 หมายถึงบุคลิกภาวะของผู้ไ้บังคับ
บัญชาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50-2.49 หมายถึงบุคลิกภาวะของผู้ไ้บังคับ
บัญชาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.49 หมายถึงคุณภาพของผู้ไ้บังคับบัญชาที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้นำตามสถานการณ์

4. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างพฤติกรรมผู้นำ และคุณภาพผู้ไ้บังคับบัญชาโดยการทดสอบค่าที (t-test)

5. คำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยกับคะแนนคุณภาพของผู้ไ้บังคับบัญชาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ผู้นำเป็นรายค่านและรวมทุกค่าน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ค่าเฉลี่ยคำนวณโดยใช้มัธยิมเลขคณิต (Arithmetic mean) ใช้สูตรดังนี้ (ประกอบ กรรณสูตร 2525 : 94)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} แทน มัธยิมเลขคณิต

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

2. ค่าการกระจาย คำนวณโดยใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left[\frac{\sum X}{N}\right]^2}$$

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนดิบ

N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

\sum แทน ผลรวมของคะแนน

3. ทดสอบค่าที (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมผู้นำและคุณภาพของผู้ไ้บังคับบัญชา เมื่อจำแนกอายุ และประสบการณ์

โดยใช้สูตรดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2521 : 48)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{n_1 s_1^2 + n_2 s_2^2}{n_1 + n_2} \cdot \frac{n_1 + n_2}{n_1 n_2}}$$

- t แทน ค่าที่พิจารณา (t-distribution) ของกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน
 \bar{X}_1, \bar{X}_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1 และที่ 2 ตามลำดับ
 s_1^2, s_2^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และที่ 2 ตามลำดับ
 n_1, n_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มที่ 1 และที่ 2 ตามลำดับ

4. คำนวณค่าความสัมพันธ์ของคะแนนพฤติกรรมผู้นำของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยและคะแนนวุฒิภาวะของผู้ใ้บังคับบัญชาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ผู้นำพฤติกรรม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ประคอง กรรณสุต 2525 : 45)

$$r = \frac{N \sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

- r แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน X กับคะแนน Y
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนน Y
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของคะแนน X ที่คูณด้วยคะแนน Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน X
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนน Y
N แทน จำนวนของคะแนน X หรือ Y

ต่อจากนั้นนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มาทดสอบความมีนัยสำคัญใช้สูตร

$$t = \frac{r \sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

เมื่อ r แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนที่คำนวณได้
 N แทน จำนวนตัวอย่างประชากร